

א. רמב"ן | שמות, פרק לה

(א) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. יכלול "כל עדת בני ישראל" האנשים והנשים, כי כולם התנדבו במלאכת המשכן. ציוה והקהילו אליו כל העדה אנשים ונשים, ואמר לכולם ענין המשכן שנתרצה להם הקב"ה ונתן לו הלוחות השניות וכתת עמו ברית חדשה שילך השם בקרבם, הנה חזרו לקדמותם ולאהבת כלולותם, ובידוע שתהיה שכניתו בתוכם כענין שציוהו תחילה, כמו שאמר (לעיל כה ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ולכן ציוה אותם משה עתה בכל מה שנצטוו מתחלה:

(כב) וטעם ויבואו האנשים על הנשים, בעבור כי הנדבה בתכשיטין היא מצויה אצל הנשים יותר, וכולן היו להן, ופרקו נזמיהן וטבעותיהן מיד ובאו תחילה, והאנשים אשר נמצאו להם הביאו עימם, כי טעם על הנשים שהן היו שם בראשונה והאנשים נטפלו להן.

ב. רבנו בחיי | שמות, פרק לה

(כ) ויצאו כל עדת בני ישראל וגו' ויבואו. הכתוב הזה יורה זריזותם של ישראל כי הביאו הנדבה בזריזות ובחריצות. והנשים קדמו, וזהו לשון הכתוב: ויבואו האנשים על הנשים. כי לשון על הנשים יורה כי הנשים באו שם בתחילה, וכאשר באו האנשים כבר מצאו שם הנשים, שהביאו שם נדבתם תחילה. וזאת מעלה גדולה בנשים, כי במעשה העגל לא רצו לתת תכשיטיהן שכן כתיב (שמות לב, ב) ויאמר להם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באוזני נשיכם בניכם ובנותיכם, וכתוב (שם, ג) ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באוזניהם ולא אמר באוזני נשיהם כי לא רצו הנשים בכך, והוא שרמז שלמה על זה (קהלת ז, כח) אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי, ירמוז למה שכתוב (שמות לב, ד) אלה אלהיך. אבל עתה בענין המצוה בנדבת המשכן רצו לתת תכשיטי הזהב שלהן בחפץ גדול עם היות ענין טבעי בנשים להשתעשע ולשמוח בתכשיטיהן והם עיקר שמחתן וחמדתן והביאו חח ונזם וטבעת עגיל וכומז כל כלי זהב, וקדמו במצוה הזאת לאנשים, כי כן יורה לשון על, כלשון נחה ארם על אפרים (ישעיה ז, ב), כי המלחמה ההיא לאפרים ואפרים היו בתחילה שם:

ובפרקי רבי אליעזר (פרק מה) נתן הקב"ה לנשים שכון בעולם הזה ובעולם הבא, לפי שהיה זה בראש חודש, בעולם הזה שמשמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים, ובעולם הבא שהן עתידות להתחדש כמו ראשי חדשים שנאמר (תהלים קג, ה) המשביע בטוב עדיך תתחדש כנשר

נעורייכי:

8520

ג. שמות | פרק לח

(ח) וַיַּעַשׂ אֶת הַפִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֶת פָּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פְתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

אבן עזרא

ובי"ת במראות תחת מ"ם, כי נכון הוא בלשון הקדש, כמו והנותר בבשר ובלחם. וככה בלשון ישמעאל. וטעם הצובאות. כי משפט כל הנשים להתיפות לראות פניהם בכל בקר במראות נחשת או זכוכית לתקן הפארות שעל ראשיהם. הם הנזכרים בספר ישעיה כי מנהג ישראל היה כמנהג ישמעאל עד היום. והנה היו בישראל נשים עובדות השם שסרו מתאוות זה העולם ונתנו מראותיהן נדבה כי אין להם צורך עוד להתיפות. רק באות יום יום אל פתח אוהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצוות. וזהו אשר צבאו פתח אוהל מועד. כי היו רבות.

ספורנו

אשר צבאו פתח אוהל מועד. לשמוע דברי אלהים חיים, כאמרו והיה כל מבקש ה' יצא אל אוהל מועד. ואותן הנשים מאסו עניני תכשיטיהן, והקדישו מראותיהן להורות שאינן צריכות עוד להן:

בעל הטורים

במראות - ד' במסורה. במראות הצובאות. ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה (בראשית מו, ב). במראות אלהים תרי ביחזקאל (ח, ג, מ, ב). שאלו הנשים סרו מתאוות העולם ונתנו מראותיהן לנדבת המשכן ונחה עליהם רוח אלהים.

רש"י

במראות הצובאות - בנות ישראל היו בידן מראות שרואות בהן כשהן מתקשטות ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן והיה מואס משה בהן מפני שעשויים ליצר הרע א"ל הקב"ה קבל כי אלו חביבין עלי מן הכל שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים כשהיו בעליהם יגיעים בעבודת פרך היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונוטלות המראות וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים לומר אני נאה ממך ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ונזקקות להם ומתעברות ויולדות שם שנא' (שה"ש ח) תחת התפוח עוררתך וזהו שנאמר במראות הצובאות ונעשה הכיור מהם שהוא לשום שלום בין איש לאשתו להשקות ממים שבתוכו למי שקינא לה בעלה ונסתרה ותדע לך שהן מראות ממש שהרי נאמר ונחשת התנופה שבעים ככר וגו' ויעש בה וגו' וכיוור וכו' לא הוזכרו שם למדת שלא היה נחשת של כיור מנחשת התנופה כך דרש רבי תנחומא וכן תרגם אונקלוס במחזית נשיא והוא תרגום של מראות מירוא"ש בלע"ז (שפיגעל). וכן מצינו בישעיה (ישעיה ג) הגליונים מתרגמינן מחזיתא: אשר צבאו - להביא נדבתן.

רמב"ן

פירוש רש"י בשם המדרש. והטעם במדרש הזה, שבכל מלאכת המשכן קבלו התכשיטין מן הנשים, כדכתיב (לעיל לה כב) ויבואו האנשים על הנשים, והביאו חח וזום וטבעת וכומז, והכומז כפי מדרשו (במסכת שבת סד) יותר נמאס, אבל שם נתערבה כל הנדבה, אבל שיעשו כלי מיוחד מן התכשיט העשוי ליצר הרע לא היה משה בוחר בכך עד שנאמר לו כן מפי הגבורה. ולא ידעתי איך יתפרש לפי זה אשר צבאו פתח אהל מועד. ואולי יאמר שהביאו הנשים הנדבה ההיא אל אהל משה שקראו אהל מועד, והוא עצמו קבל מהן על פי הדבור, כי אהל המשכן לא נעשה עדיין:

ואונקלוס תרגם דאטיאן לצלאה לתרע משכן זימנא, נוטים דבריו לדברי ר"א שאמר שהיו הנשים האלה עובדות ה', וסרו מתאות זה העולם, ונתנו מראותיהן נדבה, ובאות בכל יום ויום אל פתח אהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצות.

ויתכן עוד שנאמר בדרך הפשט שעשה הכיור וכנו ממראות הנשים אשר באו מהן צבא גדול ונאספו אל פתח אהל מועד לתת מראותיהן בנדבת ליבן, והיה נחושת המראות נחשת קלל ממורט ויפה מאד, ועל כן ייחד אותו מתחילה לכלי הזה, והנשים בראותן כן נאספות ובאות צבאות צבאות לתת כולן מראותיהן להיעשות בהן כל הכיור וכנו. וגם נכון הוא שיתכונו בכך מתחלה מפני ענין הסוטה, והן קבלו כן עליהם בשמחה והתנדבו לתת בו כל מראותיהן:

בעל הטורים

הצובאות. ב'. במראות הצובאות. אשר ישכבון את הנשים הצובאות (ש"א ב, כב) גבי בני עלי. כמו התם ישכבון הנשים הצובאות גם בכאן ע"י במראות ומשדלות לבעליהן ונזקקין להם:

ד. שמואל א | פרק ב

(כב) וְעֵלִי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנָיו לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים הַצּוֹבְאוֹת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

ה. מסכת שבת דף נה/ב

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה, אלא מה אני מקיים אשר ישכבון את הנשים מתוך ששהו את קיניהן שלא הלכו אצל בעליהן מעלה עליהן הכתוב כאילו שכבום.

רש"י

כל האומר בני עלי חטאו - באשת איש אינו אלא טועה, ומיהו בבזיון קדשים חטאו:

ששהו את קיניהן - שהיו מסרבין להקריב שום קרבן אלא בקושי, כדכתיב (שמואל ט, ב) גם בטרם יקטירון את החלב וגו', וכשהיו זבות וילדות באות ממקום אחר לשילה להקריב את קיניהן והן היו משהין מלהקריבם והנשים לא היו יכולין לסמוך עליהם שיקריבו והיו שוהות שם ולא היו חוזרות אצל בעליהן עד שראו קיניהן קרבין והיו טהורות לקדשים וליכנס לעזרה, לפיכך מעלה עליהם כאילו שכבום שהיו מונעים אותן מפריה ורביה:

עין איה

יסוד עבודת ה' וקדושת החיים המה הולכים יחד צמודים, מפני שא"א בשום אופן שיתרוממו החיים בכל רחבם ועומקם, בכל היקפם וגבהם, אם לא ע"י השתאבם במקור החיים, צור העולמים ב"ה.

הרוח העז שלא כראוי אשר התראה במשכן שילה, השפלת רגש המוסר, הישור והחמלה, הקשחת הלב מעניני העם, מצרכיו ורגשותיו, ע"י הסדר של חוזק היד והזרוע של הכהנים, הרחיק את המוסר הטהור המפעם בכל לב טהור מעל מושג עבודת הקודש, וממילא גם מעל החיים והתקדשותם נותק הקשר, וזה גורם הכל.

השקפת הכהן צריכה להתרומם, כי הבאת הקן היא מכשרת את החיים לקדשם, ע"כ איך ישהה את הקן, איך ימעט את המטרה הראשית, שלום הבית וסדרי החיים הטובים והשוקטים, שהם חפץ ה' בעולמו. אבל מתוך קלקול ההשקפה הנה נעשה ציור עבודת הקודש לענין בפני עצמו שאין לו דבר עם קדושת החיים והתמלאותם, מיד נקרע ג"כ המוסר הטהור מעל קדושת העבודה.